

Kreybig Lajos (1879–1956)

Kreybig Lajos a magyar agrártudományok kiemelkedő egyénisége volt. A talajtan, a korszerű talajhasználat és az agrotechnika szinte minden területén **maradandót alkotott, s tanításai közül néhány ma (ismét) különösen aktuális.**

Rittersfeldi és madari Kreybig Lajos 1879. december 23-án született Nagyszebenben. 1901-ben végezte el a Bécsi Katonai Műszaki Egyetemet, s avatták tüzér főhadnaggyá. Ezt öt év – súlyos lovasbalesettel végződő – katonai szolgálat követte. 1906-tól 1913-ig előbb a Budapesti Kereskedelmi Akadémián, majd a József Nádor Műegyetemen tanult. 1912-ben itt szerzett vegyész-mérnöki oklevelet, majd 1913-ban műszaki doktorátust. Az I. Világháború kitörését követően, 1914-ben ismét bevonult katonai szolgálatra. Előbb a keleti harcfronton, majd az olasz fronton harcolt, mígnem 1916-ban 75%-os rokkantként leszerelték. Ezt követően egy katonai vegyi üzemet vezetett.

A háború után, 1918-ban visszavonult, s felesége abaúji birtokát, majd Trianon után **cserhátsurányi** birtokukat vezette, ahol a legteljesebb és legnemesebb értelemben vett **„gazdálkodói”** munkájában sikeresen ötvöződtek a katonaság fegyelmeztségének, fáradtságot nem ismerő keménységének; vegyész-mérnöki képzettségének; és a magyar termőföld iránti olthatatlan szeretetének elemei.

Innen indult el az a páratlan agrárszakember/tudós életpálya, amelynek alapcélkitűzését az – azóta klasszikussá váló, de ma is korszerű és (ismét) különösen aktuális – jelmondat jellemezte legtalálóbban:

„Termesszünk mindent ott, ahová való!”

„Termesszünk mindent úgy, ahogy azt a körülmények megkívánják!”

Felismerte, hogy ezt az alapelvet csak megfelelő ismeretanyagra alapozva lehet eredményesen érvényesíteni és a mindennapok gyakorlatában is megvalósítani. Ezért országos akciót kezdeményezett az 1:25 000 méretarányú átnézetes talajismereti térképek elkészítésére. Talajtanos munkatársaival együtt kidolgozta ennek irányelveit és pontos módszertanát, s maga is részt vett a térképek elkészítésében. Ez – a II. Világháború által megszakított – akció a magyar talajtan történetének felülmúlhatatlanul széleskörű és sokoldalú,

páratlanul széles szakember-gárdát mozgósító tevékenysége volt. S azt eredményezte, hogy az ötvenes évek közepén Magyarország volt az első ország a világon, ahol annak teljes területére ilyen részletességű térképanyag és információs bázis állt az ésszerű talajhasznosítás és a mezőgazdasági termelés rendelkezésére.

Kreybig Lajos az agrártudományok sok területén alkotott maradandót. Elemezte a talaj vízgazdálkodásának tényezőit, a szélsőséges vízháztartási helyzetek okait és mérséklési lehetőségeit. Figyelmet fordított a különböző elemek (elsősorban a növényi tápelemek) biogeokémiai körforgalmára. Fehér Dániellel közösen – gyakran éles vitákon keresztül – bevezették és elhivatottként terjesztették a talajbiológiai szemléletet. A trágyázástannak is kiemelkedő egyénisége volt: új trágyakezelési eljárásokat dolgozott ki és szorgalmazott (pl. foszforsavas istállótrágya-erjesztés, nyersfoszfátok biológiai feltárása). „*Gyakorlati trágyázástan*” (1951) és „*Trágyázástan*” (1955) című összefoglaló munkái széles szakember-gárdának váltak kötelező olvasmányává. De eredményesen foglalkozott a talajművelés, öntözés és talajjavítás számos kérdésével is, alakított ki határozott véleményt s tett javaslatokat ezek megoldására.

Mindig termőhelyben gondolkozott. Cserhátsurányi gazdálkodása során megtapasztalta, majd kitűnő stílusban megírt közleményein, könyvein, népszerűsítő kiadványain és vonzó előadásain keresztül széles körben tette közzé a talaj–időjárás–vízgazdálkodás–növény–trágya összefüggésrendszerben kialakított elképzeléseit. Közel egy évtizedig saját laboratóriumában végezte kísérleteit. 1930-ban kinevezték a Magyar Állami Földtani Intézet Talajbiológiai Csoportjának vezetőjévé, ahol 1944-ig dolgozott. 1943-tól a Földművelésügyi Minisztérium mezőgazdasági kísérletügyi főigazgatója volt. A II. Világháború végén nyugdíjazták. 1946-ban magántanári képesítést szerzett az Agrártudományi Egyetemen, 1947-től pedig a Földművelésügyi Minisztérium mezőgazdasági talajtani szaktanácsadójaként működött.

Korszerű elképzelései megvalósításának képezték jeles állomásait „*Mezőgazdasági termesztési adottságaink és érvényesülésük a növénytermesztésben*” tárgykörben megjelent munkái (1934-től 1950-ig), majd „*Az agrotechnika tényezői és irányelvei*” című kézikönyve (1953), amelyekért 1950-ben ezüst, majd 1954-ben arany fokozatú Kossuth-díjat kapott; a Magyar Tudományos Akadémia pedig 1952-ben levelező taggá, majd 1954-ben rendes taggá választotta.

Munkássága tehát megkapta a megérdemelt elismerést. Szerény, de célratörő és határozott karaktere tényleges vezéregyéniséggé tette, akit őszinte tisztelet és nagyrabecsülés övezett 1956 júniusában bekövetkezett haláláig. Születésének századik évfordulóján a hazai agrárszakember-társadalom országos tudományos ülészekkel tisztelgett emlékének, amelynek előadásai az Agrártudományi Közlemények hasábjain nyomtatásban is megjelentek (39. kötet, 509–550. 1980).

Kreybig Lajos munkássága kiállta az idők próbáját, s **ma is érvényes**. Pedig halálát követően sokszor, s nem is kismértékben változott a mezőgazdaság szerepének társadalmi megítélése; következtek be jelentős változások az agrárpolitikában, a földhasználatban, az agrotechnikában. Az egyoldalú mennyiségi szemléletet, az erőszakolt nagy imádatot követte a minőségre törekvés; a racionalitás, majd a gazdaságosság; a környezetvédelmi szempontok és a „fenntarthatóság” szemléletének érvényesítése; az egyarcúság sablonjainak megszűnése. Legalábbis a stratégiák és programok jelszavainak megfogalmazása tekintetében. De a Kreybig-i alapelvek érvényessége nem kérdőjeleződött meg. Ezek ma is minden stratégiában megjelennek. Sajnos, mindezek ellenére nem, vagy csak nagyon mérsékeltten valósulnak meg. Mert ma is hiányzik egy Kreybig Lajos formátumú, nagy tapasztalattal rendelkező, koncepciózus, meggyőzően érvelő harcos, mozgósító erejű iskolateremtő egyéniség.

Az emléktábla apróság, kis mozaik csupán. De egy iskola területén kerül leleplezésre. Mégpedig egy olyan térségben, ahol az ésszerű és hatékony mezőgazdasági termelésnek sok szempontból is kulcsfontosságú jelentősége van a lakosság jelene és jövője szempontjából. Kívánjuk, hogy az emléktábla ne csak emlékeztessen a Cserhátsurányban eredményesen működő, országos életművét innen elindító Kreybig Lajos professzorra, akadémikusra, Lajos bácsira, hanem indítson el másokat is, minél többeket a Kreybig-i úton a község, a térség, a régió, sőt az ország korszerű „fenntartható” mezőgazdaságának megteremtése irányában. Kreybig Lajos személyéhez és szelleméhez akkor leszünk igazán méltók, ha ezt ígérjük meg emléktáblája leleplezésekor Lajos bácsinak.

*Prof. Dr. Várallyay György előadása
Cserhátsurányban a Kreybig Lajos emléktábla-avatás alkalmával,
2011. december 2-án hangzott el.*